

Błędy w segmentowaniu tekstu jako przyczyna zakłóceń komunikacyjnych

Jagoda Bloch

W tekstach mówionych ważną rolę odgrywa prozodia, która pełni funkcję znaczeniową, tzn. wpływa na odbiór przekazywanych komunikatów. Zatem od nadawcy zależy, co odbiorca zrozumie z jego przekazu. Jeśli więc nadawca nie stosuje poprawnych środków interpretacji tekstu, to stwarza przekaz zakłócony komunikacyjnie. W polszczyźnie do uzyskania optymalnych efektów estetycznych i informacyjnych służą następujące środki ekspresyjne i interpretacyjne:

- Linia antykadencyjna (jej najwyższy punkt to dominanta) – podniesienie głosu, po którym następuje kontynuacja zdania zmierzająca do kadencji i do zamknięcia zdania kropką.
- Linia kadencyjna, zakończona codą, świadcząca o zamknięciu zdania.
- Intonacja – polega na „zmianie wysokości tonu, może być zarówno cechą wyrazu, jak i większych jednostek zwanych frazami (intonacja frazowa)”¹. Intonacja informuje o podziale składniowym wypowiedzi, o ważności jej poszczególnych członów – fraz, czyli „fragmentów tekstu wydzielonych

nych za pomocą pauzy lub intonacji opadającej”². Podział tekstu na frazy nazywamy segmentowaniem.

- Segmentowanie tekstu, podział zdania na mniejsze logiczne części, frazy, ułatwiające rozumienie przekazywanych treści.
- Akcentowanie, zgodne z intencją wyróżnianie wybranych wyrazów w obrębie fraz.
- Tempo czytania – w przypadku serwisów informacyjnych najlepiej, jeśli jest ono umiarkowane.
- Adekwatne do przekazywanych treści zabarwienie emocjonalne głosu³.
- Spośród wymienionych elementów szczegółowo omówię zakłócenia wynikające z niepoprawnego segmentowania tekstu. Do zilustrowania tego zjawiska posłużę się fragmentami nagrań prezenterów i reporterów serwisów informacyjnych. Dziennikarze, wzorując się na sobie, powielają występujące w linii melodycznej schematy, m.in. nadmierne tempo wypowiedzi, przewidywalny schemat intonacyjny, który przypomina sinusoidę, oraz przypadkowe akcentowanie. Te cechy linii intonacyjnej pojawiają

¹ *Język polski. Kompendium*, red. M. Derwojedowa, H. Karaś, D. Kopcińska, Warszawa 2005, s. 106.

² Tamże.

³ J. Bloch, *Intonacja współczesnych polskich serwisów informacyjnych – zmiany, tendencje rozwojowe* [w:] *Kultura zachowań językowych Polaków. Materiały z VIII Forum Kultury Słowa*, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów 2013, s. 208–213.

się na tyle często, że zagrażają rozumieniu komunikatów, pozbawiają melodię języka polskiego jego bogactwa, które wynika z różnorodności m.in. akcentowania, zmian tonu w obrębie fraz, płynności wypowiedzi.

- W segmentowaniu tekstów obserwujemy dwie główne tendencje wynikające z niepoprawnego podziału fraz: zakłócenia płynności mówienia spowodowane pauzą (zazwyczaj) oddechową w miejscu, w którym nie powinna wystąpić oraz z podziału fraz na wyrazy (mówienie wyrazami, nie frazami). Obie tendencje zakłócają płynność mówienia, a nierzadko również – zrozumienie przekazu.
- Do zobrazowania linii intonacyjnej wykorzystałam akustyczno-fonetyczny program PRAAT służący do przeprowadzania analizy dźwiękowej mowy⁴. Jego linia pokazuje zmiany tonu wypowiedzi. W każdym z podanych przykładów mamy do czynienia z urywaną linią intonacyjną obrazującą pauzy pomiędzy wyrazami lub w niewłaściwym miejscu frazy.

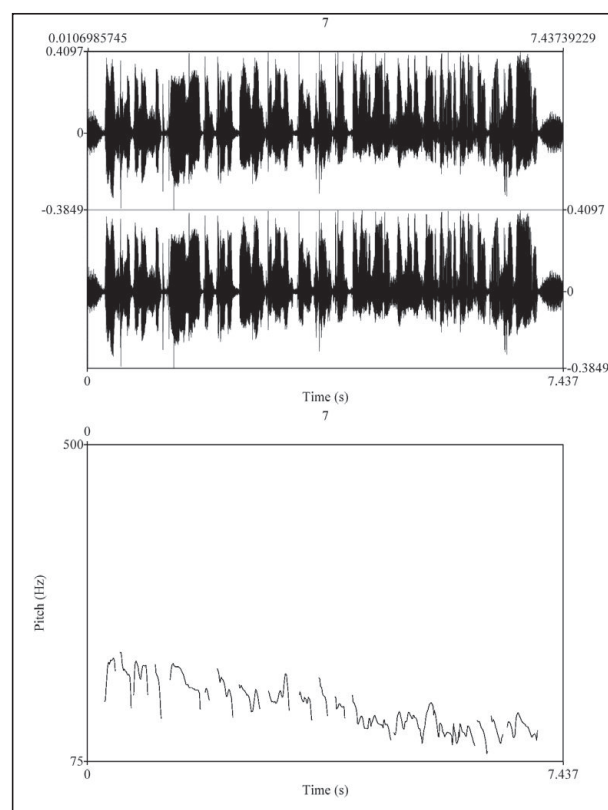
Zakłócenia płynności mówienia/ czytania wynikające z błędnie realizowanych pauz

1. [TVN24, Marta Kuligowska]

„Wśród ofiar jest między innymi matka oraz dziecko. Straty rosną z godziny na godzinę, a meteorolodzy nie zapowiadają poprawy pogody. Wiele samochodów utknęło na autostradach międzystanowych. Policja, straż pożarna oraz wezwana gwardia narodowa walczą z żywiołem. Lotnisko w Oklahomie zostało zamknięte. Służby ewakuują stamtąd ludzi. Jeden ze znanych łowców

burz powiedział, że jego pojazd został odzrucony na ponad 300 metrów, co pokazuje niezwykłą siłę tornada. Policja apeluje, aby mieszkańcy nie ryzykowali życiem chroniąc swój dobytek, tylko jak najszybciej znaleźli schronienie”⁵.

Podkreślone wyrazy powinny być przedzielone pauzą. Fraza końcowa zdania kończy się na słowie „międzystanowych”. Wyraz „policja” rozpoczyna kolejną myśl, należy więc do następnej frazy. Z czytanego przez dziennikarkę tekstu wynika, że wśród wielu samochodów, które utknęły na międzystanowych autostradach, są

Wykres 1. Zapis słów: *Wiele samochodów utknęło na autostradach międzystanowych. Policja, straż pożarna oraz wezwana gwardia narodowa walczą z żywiołem.*

⁴ Jednym z wielu pakietów software służących do przeprowadzenia analizy dźwięków mowy jest program o nazwie PRAAT opracowany przez Paula Boersmana i Davida Weeninka z Institute of Phonetics Sciences of the University of Amsterdam. Program jest cennym narzędziem do analizy sygnałów mowy, zob. P. Boersman, D. Weenink, „Praat” 2001, <http://www.praat.org> [dostęp: 10.06.2013].

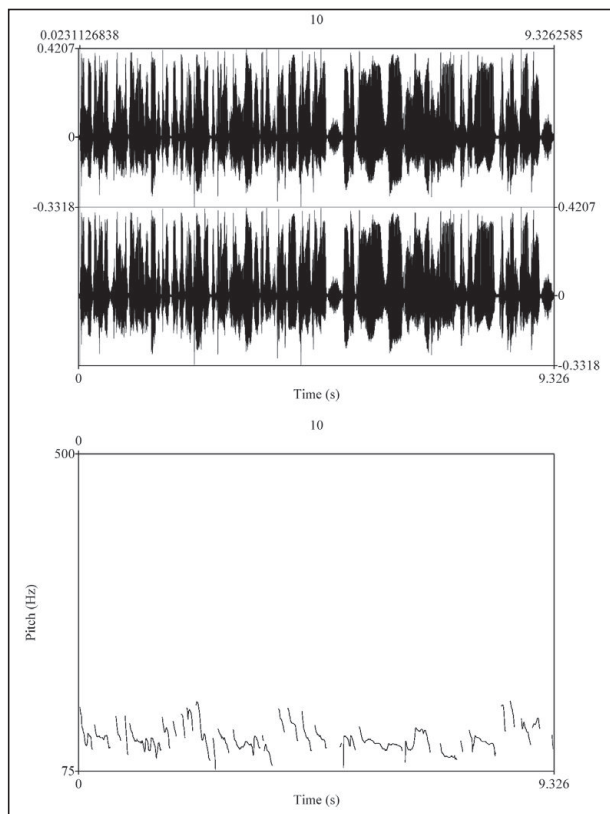
⁵ M. Kuligowska, „Wstajesz i wiesz”, TVN24, 1.06.2013 r.

także policja, straż pożarna i gwardia narodowa. Tymczasem te służby walczą z żywiołem.

Wykres 1. pokazuje zapis zdania, w którym brak pauzy powoduje zakłócenie zrozumienia jego treści: „Wiele samochodów utknęło na autostradach międzystanowych policja, straż pożarna oraz wezwana gwardia narodowa walczą z żywiołem”.

2. [TVN24, Igor Sokołowski]

„A my wracamy do kraju, tutaj informacja ku przestrodze, młoda dziewczyna nie żyje po tym, jak samodzielnie próbowała się odchudzić, zażywając niedozwolone środki. Nie był to lek, nie był to nawet suplement diety,

Wykres 2. Zapis słów: *Nie był to nawet suplement diety, to po prostu trucizna kupiona przez internet, wcześniej przemycona do kraju w walizce. Historia ku przestrodze.*

to po prostu trucizna kupiona przez internet. Wcześniej przemycona do kraju w walizce. Historia ku przestrodze, bo zażywanie specyfiku o nazwie dnp może doprowadzić do dosłownie ugotowania organizmu. Tak było tym razem”⁶.

Podkreślone wyrazy powinny być przedzielone pauzą, wówczas nie byłoby wątpliwości co do treści przekazu.

Zapis tego fragmentu pokazano na wykresie 2. Obrazuje go linia ciągła – brak widocznego jej przerwania świadczy o braku pauz logicznych: „nie był to nawet suplement diety, to po prostu trucizna kupiona przez internet wcześniej // przemycona do kraju w walizce historia // ku przestrodze”.

3. [Polsat News, Piotr Witwicki]

„Minęła 14, Piotr Witwicki, rozpoczynamy informacje w Polsat News. Awaria sieci trakcyjnej na trasie Pruszków–Warszawa–Włochy. Pociągi podmiejskie, które tamtędy jeżdżą, mają do godziny opóźnienia. Rzecznik linii kolejowych zapewnia, że usterka niedługo zostanie usunięta”⁷.

Podkreślone wyrazy powinny być rozdzielone pauzą, wówczas nadawca uniknąłby niefortunnej nazwy stacji, w której pracuje. Odbiorca słyszy bowiem, że telewizja nazywa się „Polsat News Awaria”.

4. [TVN24, Paweł Łukasik]

„Chcemy szkół i szpitali, a nie kolejnych stadionów – tak protestują Brazylijczycy przed między innymi mundialem, który niebawem tam oraz igrzyskami olimpijskimi, które również w tym kraju, jak wiemy, są zaplanowane, no i odbędą się z pewnością, ale pochłaniają ogromne sumy, przeciwko czemu także Brazylijczycy na

⁶ I. Sokołowski, „Wstajesz i wiesz”, TVN24, 12.06.2013 r.

⁷ P. Witwicki, „Nowy Dzień”, Polsat News, 7.08.2013 r.

ulicach protestują. Po godzinie ósmej będziemy na ten temat rozmawiać w poranku „Wstajesz i weekend”. A jeszcze przed 8 na temat tego, co dzieje się, no w kosmosie wręcz, bo spory ruch na niebie związany między innymi z perygeum księżyca czyli momentem, kiedy jest najbliżej oraz białymi nocami, które na północy kraju obserwujemy. Już za chwilę na naszej antenie rozmowa z astronomem Karolem Wójcickim”⁸.

Podkreślone wyrazy powinny być przedzielone pauzą, bo jej brak powoduje zmianę znaczenia treści wypowiedzi. Okazuje się, że Bra-

zyljczycy protestują po 8 godzinie, podczas gdy dziennikarz chciał powiedzieć, że po godzinie 8 będzie rozmowa na temat protestów w Brazylii.

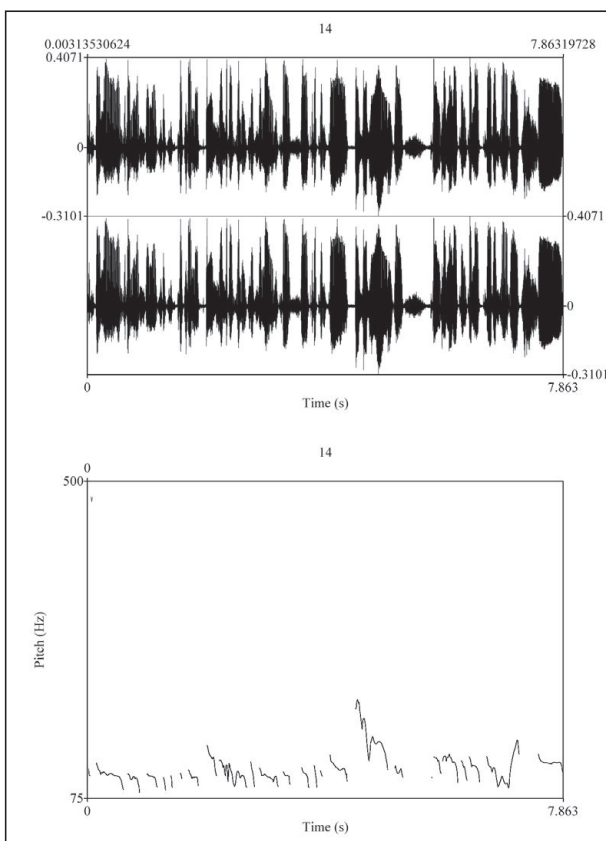
Wykres 3. pokazuje zapis wypowiedzi: „przeciwko czemu także Brazylijczycy na ulicach protestują po godzinie ósmej // będziemy na ten temat rozmawiać”.

5. [TVN24, Marta Kuligowska]

„Skandal pedofilski na Dominikanie. Arceybiskup Józef Wesołowski został odwołany ze stanowiska. Pod jego adresem pojawiły się zarzuty pedofilii. // Dominikańska telewizja wyemitowała reportaż przedstawiający nuncjusza // odwiedzającego miejsce znane z prostytucji nieletnich. Odwołanie go wywołało w tym karaibskim kraju poruszenie. Zaskoczeni są inni duchowni”⁹.

Trzy zdania rozpoczynające wiadomość zostały połączone w jedno długie, nieprzedzielone pauzami. Dziennikarka nie zrobiła ani pauzy logicznej, ani technicznej na dobranie powietrza, dlatego w dalszej części czytania zabrakło jej oddechu. Musiała więc w kolejnym zdaniu zrobić nielogiczną pauzę, a to oznacza błędne segmentowanie treści. Trzy zdania połączone w jedno ilustruje wykres 4. Widać na nim ciągłą linię, nieprzedzieloną pauzą na oddech lub pauzą logiczną: „Skandal pedofilski na Dominikanie arcybiskup Józef Wesołowski został odwołany ze stanowiska pod jego adresem pojawiły się zarzuty pedofilii”.

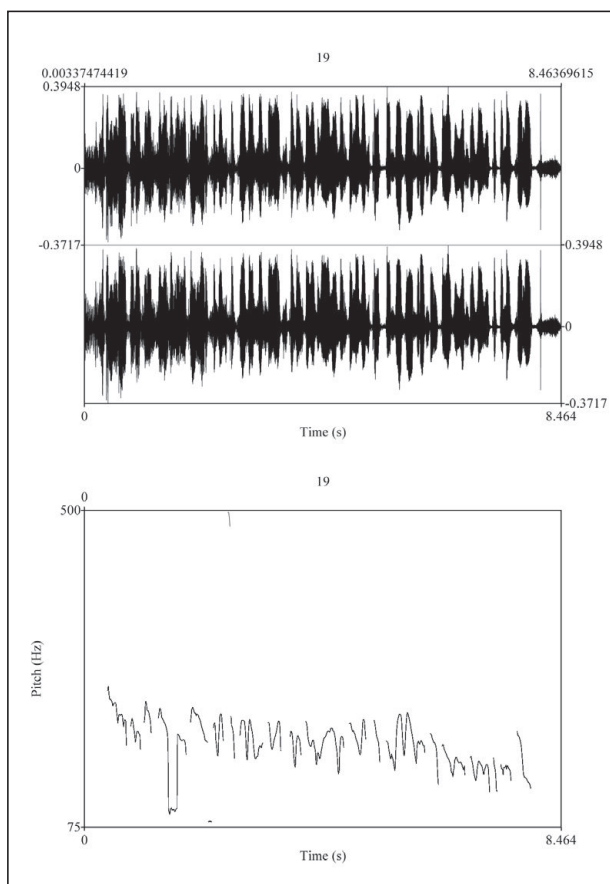
Z kolei wykres 5. przedstawia to samo zdanie, ale przedzielone pauzą. Na wykresie linia ciągła jest w tym miejscu przerwana: „Dominikańska telewizja wyemitowała reportaż przedstawiający nuncjusza // odwiedzającego miejsce znane z prostytucji nieletnich”.

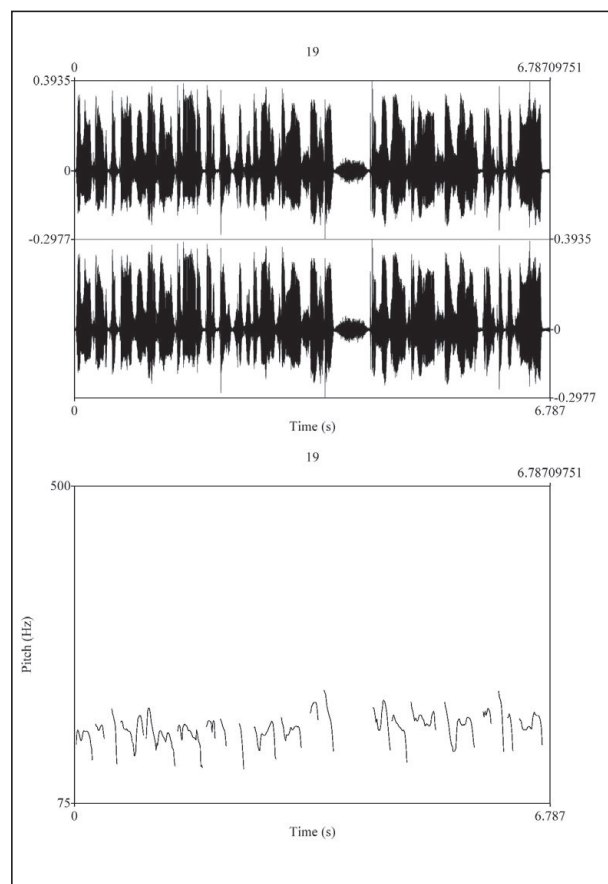
Wykres 3. Zapis słów: *Przeciwko czemu także Brazylijczycy na ulicach protestują. Po godzinie ósmej będziemy na ten temat rozmawiać.*

⁸ P. Łukasik, „Wstajesz i wiesz”, TVN24, 22.06.2013 r.

⁹ M. Kuligowska, „Wstajesz i wiesz”, TVN24, 5.09.2013 r.

Wykres 4. Zapis słów: *Skandal pedofilski na Dominikanie. Arcybiskup Józef Wesołowski został odwołany ze stanowiska, pod jego adresem pojawiły się zarzuty pedofilii.*

Wykres 5. Zapis słów: *Dominikańska telewizja wyemitowała reportaż przedstawiający nuncjusza odwiedzającego miejsce znane z prostytucji nieletnich.*

6. [TVP Info, Marcin Włodarski]

„Teraz sport. Mimo deszczowej aury, na pewno warto ten dzień spędzić aktywnie. Zapraszamy między innymi na drużynowe mistrzostwa Polski MTB amatorów”¹⁰.
Podkreślone wyrazy powinny być rozdzielone pauzą. Dziennikarz, nie uczyniwszy tego, zmienia sens swojej wypowiedzi. Okazuje się, że o sporcie można opowiadać mimo deszczowej pogody, a nie – jak zamierzał powiedzieć dziennikarz – sport należy uprawiać, mimo deszczowej pogody.

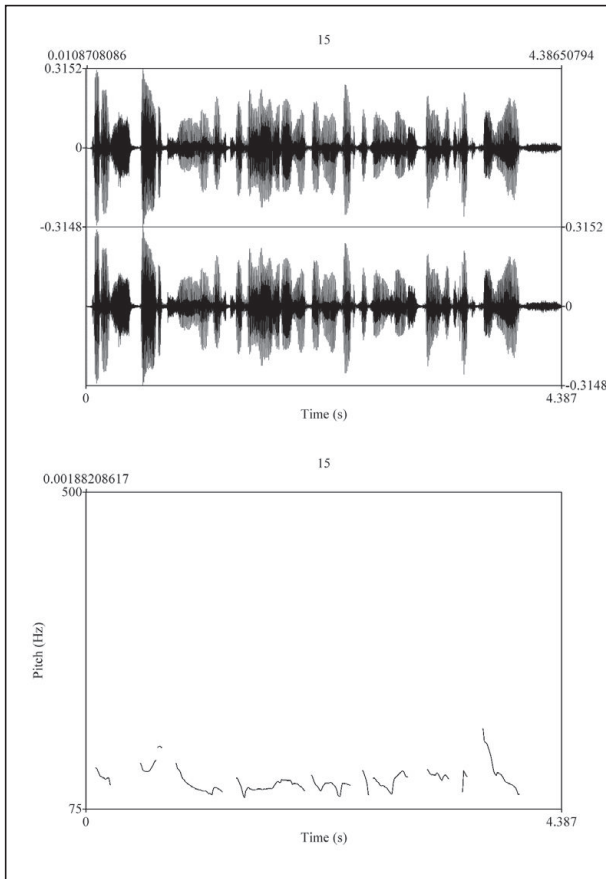
Zapis tego fragmentu wypowiedzi „Teraz sport mimo deszczowej aury na pewno warto ten dzień spędzić aktywnie” przedstawia wykres 6.

7. [Polsat News, Bartosz Kurek]

„Wbrew zdecydowanej większości obywateli francuski rząd przygotowuje projekt ustawy zakazującej używania w dokumentach określeń matka i ojciec. Projekt ma być gotowy na październik tego roku”¹¹.
Podkreślone wyrazy powinny być oddzielone pauzą. Błędna segmentacja tekstu prowadzi do

¹⁰ M. Włodarski, „Poranek Info”, TVP Info, 23.06.2013 r.

¹¹ B. Kurek, „Nowy Dzień”, Polsat News, 12.06.2013 r.

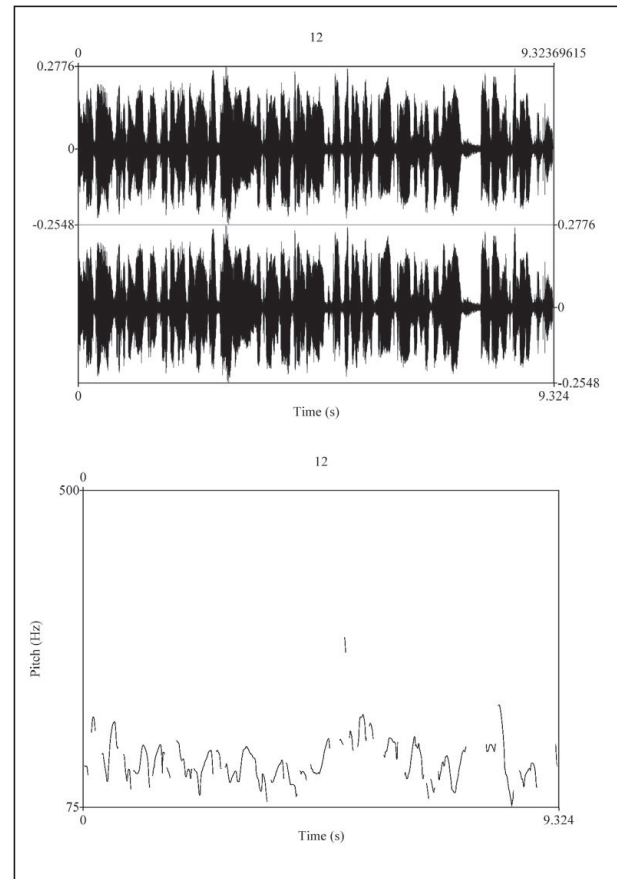
Wykres 6. Zapis słów: *Teraz sport. Mimo deszczowej aury na pewno warto ten dzień spędzić aktywnie.*

niezrozumienia. Wydaje się, że dziennikarz mówi o projekcie, którym jest ojciec, nie zaś o projekcie przygotowywanej ustawy.

Zapis fragmentu wypowiedzi: „rząd przygotowuje projekt ustawy zakazującej używania w dokumentach określeń matka i ojciec projekt ma być gotowy na październik tego roku” obrazuje wykres 7.

8. [Polsat News, Piotr Witwicki]

„A rozmawiała Marta Górzyńska. Sam John Godson będzie dziś wieczorem gościem Polsat News. Magda Sakowska zapyta go między innymi o jego polityczną przyszłość”¹².

Wykres 7. Zapis słów: *Rząd przygotowuje projekt ustawy zakazującej używania w dokumentach określeń matka i ojciec. Projekt ma być gotowy na październik tego roku.*

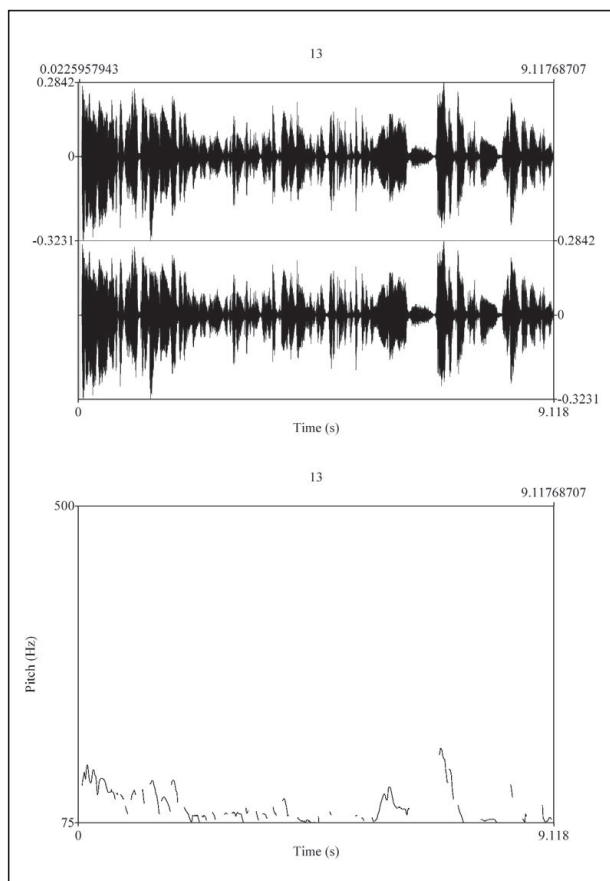
Brak pauzy między podkreślonymi wyrazami sprawia, że odbiorca może zrozumieć, że dziennikarka ma dwa nazwiska: Górzyńska-Sam. Tymczasem zaimek „sam” odnosi się do innej osoby – pośła Johna Godsona.

Wykres 8. przedstawia fragment wypowiedzi: „A rozmawiała Marta Górzyńska sam John Godson będzie dziś wieczorem gościem Polsat News. Magda Sakowska zapyta go między innymi o jego // polityczną przyszłość”.

9. [Polsat, Dorota Gawryluk]

„Przeszedł samego siebie. Rywal nie mieli szans. Niezwykły sukces Polaka na Mistrzo-

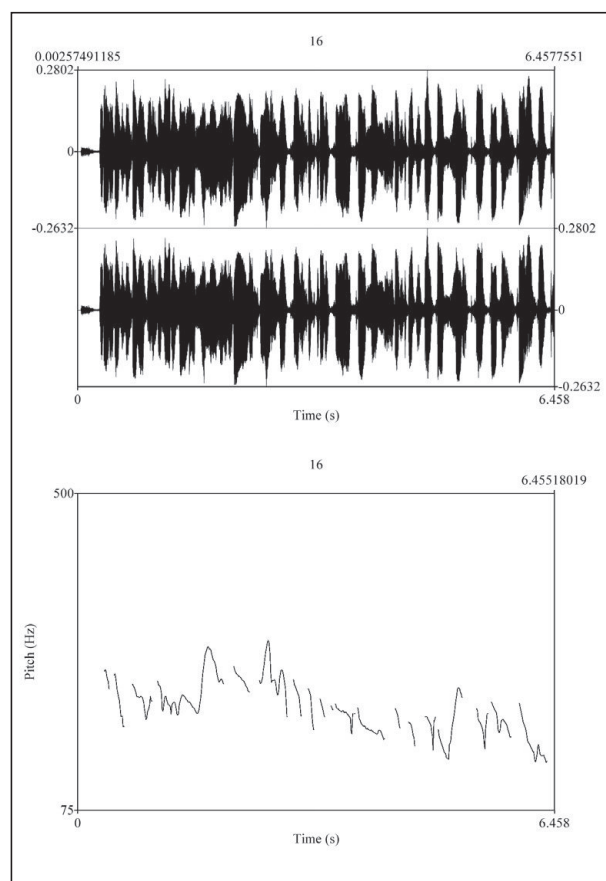
¹² P. Witwicki, „Nowy Dzień”, Polsat News, 12.06.2013 r.

Wykres 8. Zapis słów: *A rozmawiała Marta Górzyska, sam John Godson będzie dziś wieczorem gościem Polsat News. Magda Sakowska zapyta go między innymi o jego polityczną przyszłość.*

stwach Świata w Moskwie. Paweł Fajdek wywalczył złoty medal w rzucie młotem. Jest najmłodszym złotym medalistą w tej dyscyplinie”¹³.

Trzy pierwsze zdania, nierozdzielone pauzami logicznymi, sprawiają wrażenie jednego długiego zdania. Pauza pojawia się w miejscu, w którym nie powinno jej być. Oznacza ona błędną segmentację tekstu, najprawdopodobniej spowodowaną niedobraniem powietrza w miejscu, w którym należało wziąć oddech, dlatego dziennikarka zrobiła to w przypadkowej chwili, gdy organizm już domagał się powietrza.

Wykres 9. Zapis słów: *Przeszedł samego siebie rywale nie mieli szans niezwykle sukces Polaka na Mistrzostwach Świata w Moskwie Paweł Fajdek.*

Wykres 9. przedstawia zdania bez pauzy: „Przeszedł samego siebie rywale nie mieli szans niezwykle sukces Polaka na Mistrzostwach Świata w Moskwie Paweł Fajdek...”

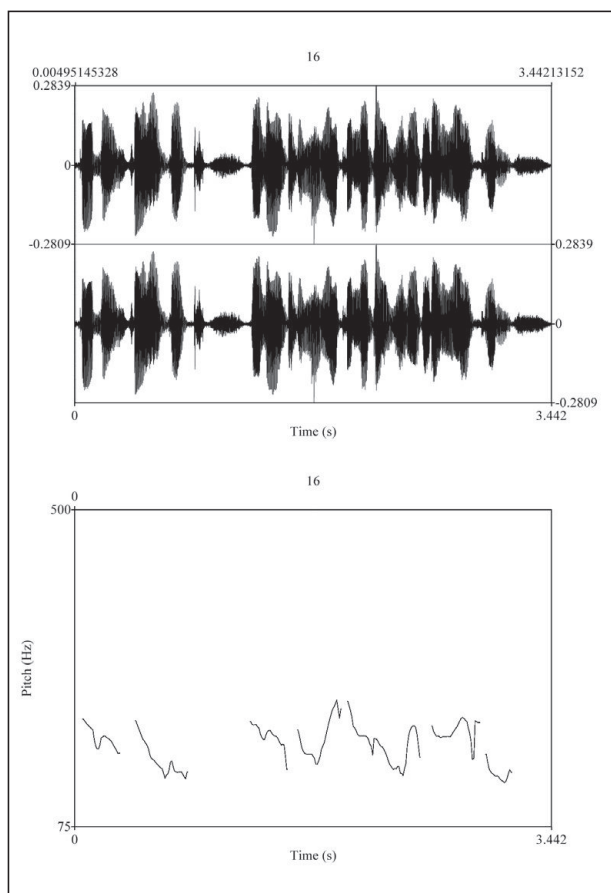
Z kolei wykres 10. pokazuje zdanie z nielogiczną pauzą: „Paweł Fajdek // wywalczył złoty medal w rzucie młotem”.

10. [TVN24, Marta Kuligowska]

„Opozycja ogłasza śmierć OFE (= śmierciofe). Ekspert podnoszą wątpliwości, a Polacy zastanawiają się, co zmiany w systemie // oznaczają dla nich”¹⁴.

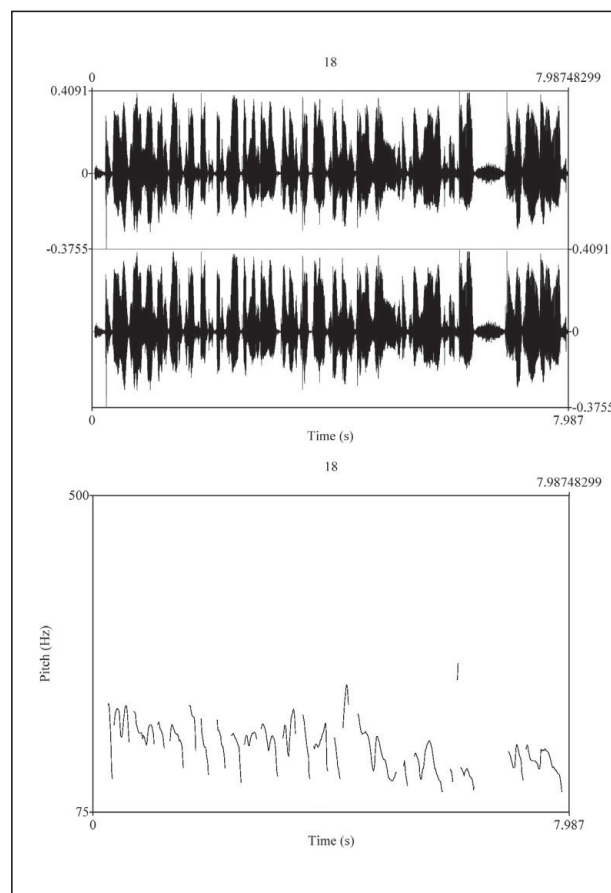
¹³ D. Gawryluk, „Wydarzenia”, Polsat, 13.08.2013 r.

¹⁴ M. Kuligowska, „Wstajesz i wiesz”, TVN24, 5.09.2013 r.

Wykres 10. Zapis słów: *Paweł Fajdek wywalczył złoty medal w rzucie młotem.*

Połączenie wyrazów może także nastąpić w obrębie frazy, co również wpływa na zmianę znaczenia przekazywanej treści. W powyższym nagraniu słyszymy o zjawisku nazwanym „śmierciofe”. Brak pauzy pomiędzy słowami „śmierć” i „OFE” (Otwarty Fundusz Emerytalny) sprawił, że trzeba domyślać się, o czym dziennikarka mówi. Następnie skrót „OFE” (właściwie całe złożenie „śmierciofe”) został połączony z wyrazem „eksperci”, rozpoczynającym następną frazę, zacierając granicę między tymi członami, co w konsekwencji prowadzi do dalszego niezrozumienia tekstu. Ponieważ dziennikarka nie zrobiła pauzy w miejscu do tego przeznaczonym (zanim zaczęła czytać tę wiadomość lub w miejscu, w którym powinna zamknąć frazę, po „OFE”), zabrakło jej oddechu i musiała uzupełnić powietrze, zatrzymując się w miejscu przypadkowym,

Wykres 11. Zapis słów: *Opozycja ogłasza śmierć OFE. Eksperci podnoszą wątpliwości, a Polacy zastanawiają się, co zmiany w systemie oznaczają dla nich.*

i tym samym rozbijając logikę tekstu: „Eksperci podnoszą wątpliwości, a Polacy zastanawiają się, co zmiany w systemie // oznaczają dla nich”.

Zapis tego fragmentu wypowiedzi: „Opozycja ogłasza śmierć OFE (= śmierciofe) eksperci podnoszą wątpliwości, a Polacy zastanawiają się, co zmiany w systemie // oznaczają dla nich” przedstawia wykres 11.

Zakłócenia płynności mówienia/ czytania wynikające z dzielenia fraz na mniejsze cząstki

Błędy w segmentowaniu tekstu przejawiają się także w nadmiernie częstym dzieleniu fraz na wyrazy, które prowadzą do wyrazowego (skandowanego) stylu mówienia. Ten sposób zakłócenia płynności wypowiedzi również wpływa na brak zrozumienia całości przekazu. Dzienni-

karze nie posługują się akcentem logicznym, nie zamykają zdań kropkami, lecz wypowiadają szereg wyrazów wprawdzie powiązanych ze sobą treścią, natomiast niepowiązanych intonacją.

1. [Polsat News, Paweł Sikora] – wrażenie monotonii spowodowane zbyt częstym stosowaniem jednorodnego akcentu tonalnego.

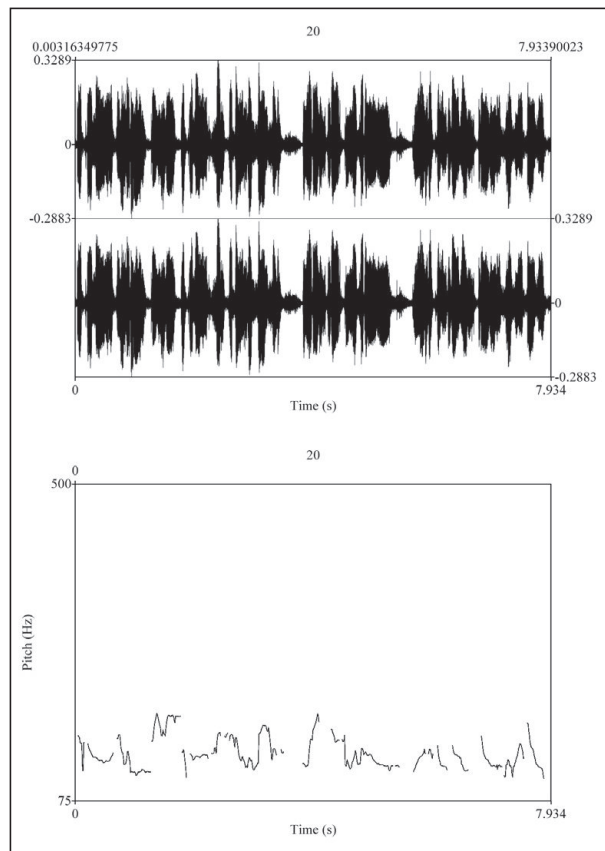
„Do mistrzostw Europy koszykarzy zostały dwa tygodnie, a nasza reprezentacja gra coraz lepiej. Z kompletem zwycięstw wygrała turniej w belgijskiej Antwerpii. Najpierw pokonała Izrael, później pokonała gospodarzy, Belgów, wreszcie wygrała na zakończenie wczoraj z Włochami 82 do 79”¹⁵.

Częste dzielenie fraz na wyrazy w połączeniu z częstymi zmianami tonu w obrębie wyrazu, szczególnie z częstym użyciem akcentów tonicznych, sprawia, że odbiorca czuje się atakowany przez mówcę¹⁶. Może to także prowadzić do zakłócenia rozumienia przekazu. Jeśli każdy wyraz wypowiedzi jest jednakowo ważny, zaciera się sens całego przekazu. Odbiorcy trudno utrzymać taki sam wysoki poziom zainteresowania wypowiedzią, jaki narzuca mu nadawca komunikatu sposobem mówienia.

// Zapis fragmentu wypowiedzi: „Najpierw / pokonała / Izrael, / później / pokonała / gospodarzy, / Belgów, / wreszcie / wygrała / na zakończenie / wczoraj / z Włochami / 82 / do / 79” przedstawiono na wykresie 12.

2. [TVN24, Adam Krajewski] – wrażenie monotonii spowodowane brakiem akcentów.

„Pokazujemy Państwu dokładnie w tej chwili miejsce, gdzie zlokalizowany jest nasz namiot, to jest falochron przy porcie, przy Ekomarinie właśnie w Giżycku, jeśli ktoś dziś w Giżycku bę-

Wykres 12. Zapis słów: *Najpierw pokonała Izrael, później pokonała gospodarzy, Belgów, wreszcie wygrała na zakończenie wczoraj z Włochami 82 do 79.*

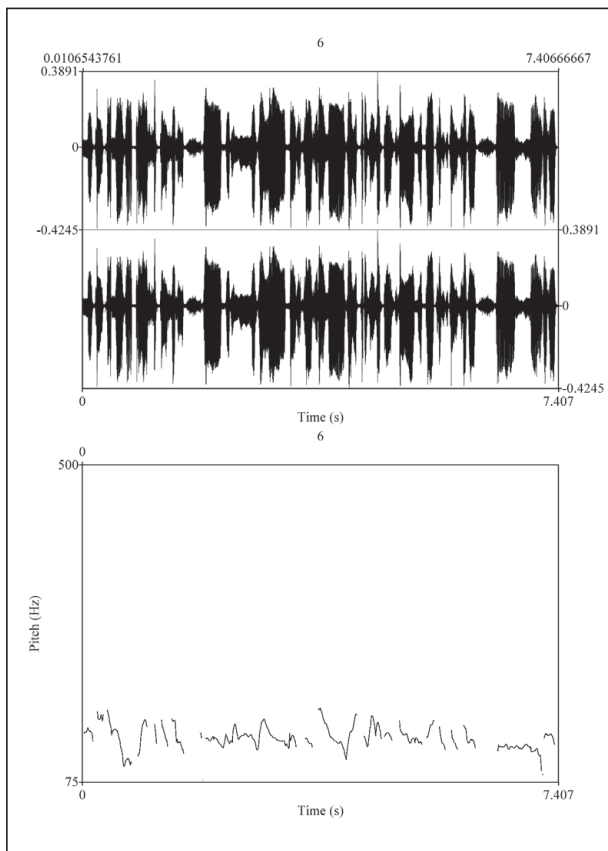
dzie, zachęcamy do odwiedzin, poranek »Wstajesz i wakacje« do godziny 11. Tu przy Ekomarinie, która została oddana do użytku niespełna 2 lata temu i służy wszystkim żeglarzom. Choć dziś warunki do żeglowania całkiem niezłe, bo już w tej chwili wieje dość silny wiatr. Widzą Państwo Niegocin w tej chwili obok nas”¹⁷.

Cała wypowiedź jest złożona z wielu wyrazów wypowiedzianych w rytmie sprawiającym wrażenie nerwowego. Usprawiedliwieniem dziennikarza może być forma przekazu *live*, czyli

¹⁵ P. Sikora, „Nowy Dzień”, Polsat News, 20.08.2013 r.

¹⁶ Badania własne wykonane na grupie 80 studentów Instytutu Dziennikarstwa UW oraz 40 studentów Akademii Teatralnej, październik 2013 r.

¹⁷ A. Krajewski, „Dzień na żywo”, TVN24, 14.07.2013 r.

Wykres 13. Zapis słów: *Choć dziś warunki do żeglowania całkiem niezłe, bo już w tej chwili wieje dość silny wiatr. Widzą Państwo Niegocin w tej chwili obok nas.*

wypowiedź na żywo, niezapisana przez dziennikarza i nieczytana z promptera. A na dodatek – zwykle podawana w szybkim tempie, które uniemożliwia spokojną zmianę tonu, akcentowanie, podział na logiczne frazy. Najprostszym rozwiązaniem jest wypowiadanie ciągu wyrazów. Wydaje się, że dobre przygotowanie, znajomość zagadnienia nie powinny wpływać na melodię wypowiedzi. Tekst powinien być logicznie posegmentowany mimo szybkiego tempa.

Fragment wypowiedzi: „Choć / dziś / warunki do żeglowania / całkiem / niezłe, / bo / już / w tej / chwili / wieje / dość / silny / wiatr. / Widzą Państwo / Niegocin / w tej / chwili / obok / nas” przedstawia wykres 13.

3. [TVP Info, Waldemar Dolecki] – wrażenie braku przygotowania plus monotonia brzmienia.

„Ja mam informacje o pogodzie. Jak Państwo mogą się domyślać będzie dzisiaj padać, ale też jest dobra wiadomość, z upływem dnia te opady będą coraz słabsze i powolutku pogoda zacznie się poprawiać. Ale przez najbliższe godziny takich intensywnych opadów możemy spodziewać się głównie nad Wielkopolską, nad Śląskiem, tam miejscami przez cały dzisiejszy dzień może spaść nawet powyżej 30 litrów wody na metr kwadratowy, spore opady także w całej części zachodniej aż do Wisły, trochę mniej tego deszczu powinno spaść w województwach wschodnich i w Małopolsce oraz na Podkarpaciu”¹⁸.

Nadmiernie częste dzielenie fraz na jeszcze mniejsze części, w połączeniu z licznymi hezytacjami (brudami językowymi), utrudnia słuchanie i śledzenie przekazu, a co za tym idzie – zakłóca jego zrozumienie.

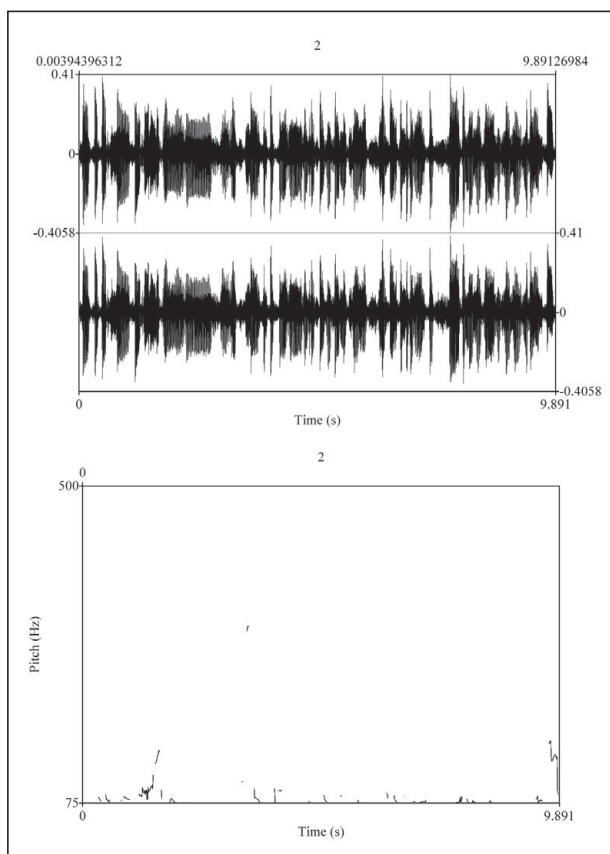
Wykres 14. przedstawia zapis fragmentu wypowiedzi: „Natomiast / w Polsce / zachodniej / po pierwsze / chłodno / i od / 13 / stopni / we / Wrocławiu / do / maksymalnie / 16, / 17 na / Pomorzu i / na / Wybrzeżu / Gdańskim, / a po / drugie / sporo / chmur i / właściwie / przez cały / dzień / będzie / padać”.

Widać na nim liczne pauzy, linia intonacyjna jest gęsto przerywana.

4. [TVP Info, Jacek Płaza] – usensacyjnie nie plus poważny ton brzmienia.

„Trzydziestolatka zatrzymano w jego własnym mieszkaniu w jednym z bloków tu na osiedlu Niepodległości w Chrzanowie. W akcji brała udział specjalna jednostka powołana i kierowana bezpośrednio wprost z Komendy Głównej Policji w Warszawie. Z informacji

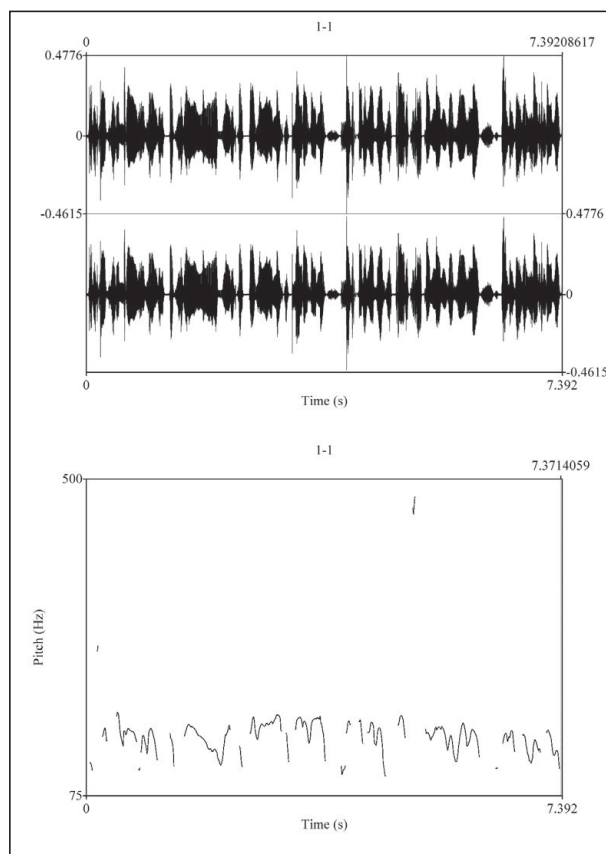
¹⁸ W. Dolecki, „Poranek Info”, TVP Info, 26.06.2013 r.

Wykres 14. Zapis słów: *Natomiast w Polsce zachodniej po pierwsze chłodno i od 13 stopni we Wrocławiu do maksymalnie 16, 17 na Pomorzu i na Wybrzeżu Gdańskim, a po drugie sporo chmur i właściwie przez cały dzień będzie padać.*

nieoficjalnych, które uzyskałem, wynika, że byli to policjanci ze Śląska¹⁹.

Wypowiedź jest podzielona na zbyt wiele małych części, sprawia wrażenie nerwowego przekazu, na który składa się, obok wyrazowości mówienia, także przeakcentowanie – niemal każdy wyraz jest silniej zaznaczony głosem. Wykres 15. obrazuje zapis fragmentu wypowiedzi: „W akcji / brała / udział / specjalna / jednostka / powołana / i / kierowana / bezpośrednio / wprost / z Komendy / Głównej / Policji / w Warszawie”.

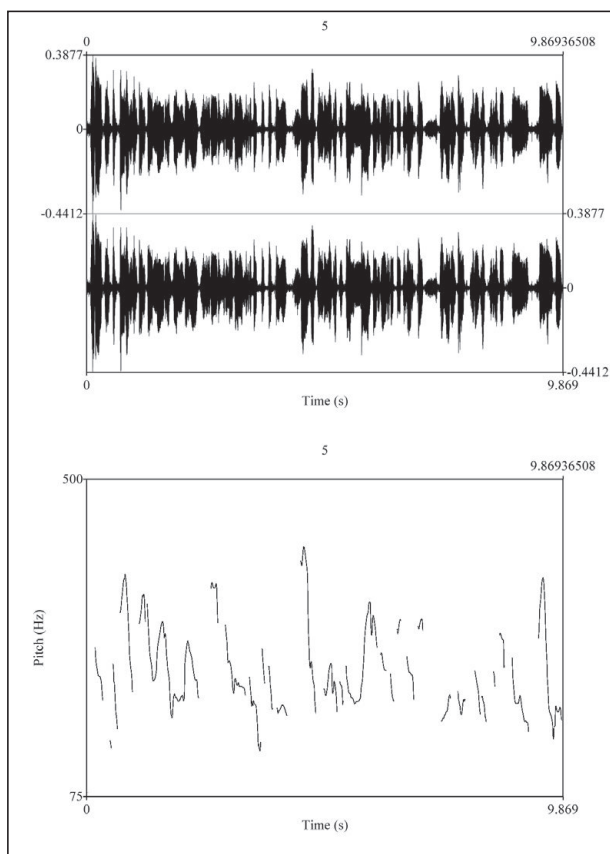
Wykres 15. Zapis słów: *W akcji brała udział specjalna jednostka powołana i kierowana bezpośrednio wprost z Komendy Głównej Policji w Warszawie.*

5. [TVP1, Joanna Wajda] – przeakcentowanie, zbyt częste używanie akcentu tonalnego, co równa się radosnej sensacji.

„Przed szpitalem Świętej Marii w Londynie wszyscy zadają sobie to pytanie: kiedy przyjedzie tutaj najważniejsza pacjentka, a na świat przyjdzie przyszły król lub królowa. Dwór królewski podał tylko, że stanie się to w lipcu, ale w mediach pojawiają się dwie daty: 13 lub 17 lipca. Podobno cała rodzina królewska siedzi jak na szpilkach, powiedział anonimowy przedstawiciel dworu²⁰.”

¹⁹ J. Płaza, „Poranek Info”, TVP Info, 26.06.2013 r.

²⁰ J. Wajda, „Wiadomości”, TVP1, 13.07.2013 r.

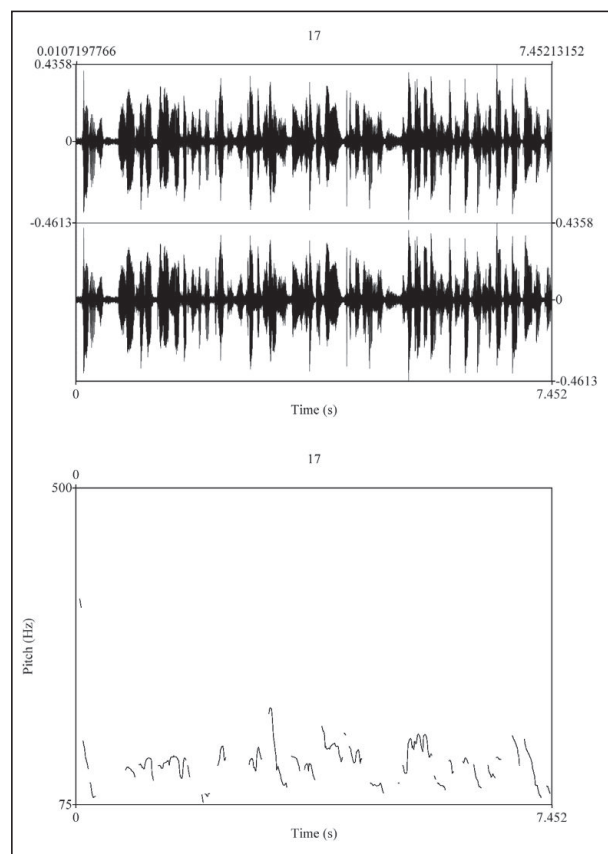

Wykres 16. Zapis słów: *Przed szpitalem Świętej Marii w Londynie wszyscy zadają sobie to pytanie: kiedy przyjedzie tutaj najważniejsza pacjentka, a na świat przyjdzie przyszły król lub królowa.*

W przedstawionym materiale zakłócenia wynikają ze stosowania zbyt licznych fraz, czyli wyrazowości mówienia połączonej z akcentami inicjalnymi. Wykres 16. ilustruje zapis tego fragmentu wypowiedzi: „Przed szpitalem / Świętej / Marii / w Londynie / wszyscy / zadają sobie / to pytanie: / kiedy / przyjedzie / tutaj / najważniejsza / pacjentka, / a na świat przyjdzie / przyszły / król / lub królowa”.

6. [TVP1, Adam Feder] – zabarwienie emocjonalne głosu: intencje ironizowania.

„Wiele wskazywało na to, że jeżeli mecz będzie, to skończy się tak. Ale zanim o meczu,

Wykres 17. Zapis słów: *Teraz przyjechała Polonia Warszawa, klub z tradycjami i z licznymi kibicami, zdegradowany z ekstraklasy do 4 ligi.*

o tym, jak Łomianki przygotowywały się do tego wielkiego sportowego wydarzenia. Jerzy Urbaniak, na wszystko patrzył z góry [setka]. Dotąd przyjeżdżał tu „Naprzód” z Kurzec, przyjeżdżali „Błękitni Raciąż”, teraz przyjechała Polonia Warszawa, klub z tradycjami i z licznymi kibicami, zdegradowany z ekstraklasy do 4 ligi, a w ślad za kibicami Polonii do niewielkich Łomianek przyjechali kibice Legii²¹.

Zbyt częste segmentowanie tekstu, tj. wyrazowość mówienia, tworzy powtarzający się rytm wypowiedzi. Odbiorca przyzwyczaja się do proponowanego mu schematu intonacyjnego

²¹ A. Feder, „Wiadomości”, TVP1, 17.08.2013 r.

go i w rezultacie może przestać słuchać, gdyż całość przekazu brzmi monotonię. Nawet jeśli nadawca użył akcentu inicjalnego, który ma wyróżnić (błędnie wprowadzić, ale jednak wyróżnia) części wyrazów, to powtarzalność tej samej melodii w rezultacie także prowadzi do monotonii. Jej przeciwieństwem jest zabarwienie emocjonalne głosu, które słychać w nagraniu. Dziennikarz mówi w sposób ironiczny²². Może to również prowadzić do niezrozumienia przekazu, ponieważ intencje dziennikarza są nieczytelne. Odbiorca nie wie, czy dziennikarz poważnie traktuje temat, o którym opowiada, czy też stosuje ironię do jego opisu.

Zapis fragmentu wypowiedzi: „Teraz / przyjechała / Polonia / Warszawa, / klub / z tradycja-

mi / i / z licznymi / kibicami, / zdegradowany / z ekstraklasy / do / 4 ligi” obrazuje wykres 17.

Przedstawione w postaci wykresów nagrania stanowią przejaw tendencji do zmian w sposobie czytania i mówienia w mediach. Przykłady pochodzą z różnych stacji telewizyjnych. W każdej z nich usłyszymy błędne segmentowanie tekstów. Jest ono albo wynikiem pauzy postawionej w niewłaściwym miejscu, albo podziału fraz na wyrazy. Zauważa się także indywidualne skłonności dziennikarzy, np. dodatkowe zabarwienie emocjonalne tekstu, pauzy wypełnione dźwiękami typu yyy, eee, przeakcentowanie. Każdy z tych sposobów czytania prowadzi w efekcie do zakłóceń komunikacyjnych.

²² Badania własne wykonane na grupie 80 studentów Instytutu Dziennikarstwa UW oraz 40 studentów Akademii Teatralnej, październik 2013 r.